

Càrcer al "Llibre del Repartiment"

per SOLERIESTRUCH
Cronista Oficial

El "Llibre del Repartiment", per si vostés encara no ho saben, no és altra cosa que una mena d'índex on la gent ben "plomada" de la Cancilleria Reial anava deixant constància de les donacions que el rei En Jaume I feia als pardalets queferosos que l'ajudaven a l'entretinguda tasca de repartir llenya a manta, amb aquella generositat tan plausible entre aquells que es fiquen a donar... el que no és d'ells, i quan la realitat efectiva de la donació és encara una cosa "en bajoqueta". Entesos?

Formen aquest "Llibre" tres manuscrits de paper xateví, escrits amb un llatí prou "particular" i empedrat de paraules del "romanç", i es conserva, des de fa un grapat d'anys, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en Barcelona.

El primer manuscrit consta de 98 folis on s'hi consignen 1.814 assentaments; el segon té 101 folis i 1.386 assentaments, i, el tercer, 70 folis i 749 assentaments. Si encara sabem sumar, 269 folis i 3.949 assentaments.

Encarregats d'aquest registre eren uns senyors prou "notaris", d'alguns dels quals hem pogut espigolar el nom, que els donem pel mateix preu que ens han costat: Guillem Escrivà, Pere Sanç, Pere Andreu, Guillem de Bell-lloc i Guillem Sasala.

Les donacions eren, pel general, individuals, directes i concretes, el que no vol dir que se'n feren també, a grups més o menys nombrosos. Pel general es donaven cases i casals, terres de conreu, horts i terres plantades de vinya, l'ex-

tensió de les quals s'expressava en jovades, equivalents a 36 fanecades de 831 metres quadrats cadascuna, i, anomenades així, perquè era la terra que podia llaurer en un dia una parella de bous.

El nombre de jovades oscil·lava entre 2 i 10, "carregada" cadascuna amb un cens de 10 a 12 sous a l'any, o siga, que de franc, el que es diu de franc, res, tot i tractar-se de "donacions".

S'encarregaven de fitar-les, per allò d'evitar morros i males cares entre els propietaris contigus, els "partitores, divisores, sogeiadores", persones enteses i que sabien el que feien. També podia ficar cullerotada el batlle local o persona per ell designada...

Al "Llibre del Repartiment" hem pogut llegir el nom de CÀRCER consignat un grapat de vegades, i perquè ni ara ni mai ningú puga dir si són cols o són bledes, anem a transcriure ara enseguida aquelles donacions que a ell figuren, referides a Càrcer. La primera d'elles és la número 51, correspon a l'any 1237, i diu així:

2 d'agost de 1237 —Don. n.º 51— A PERE FERRANDEÇ D'ALBARRASÍ, el castell de Xelva i el d'Altura i l'ALQUERIA DE CÀRCER, resservant-se el rei els drets de pau i guerra.

Ja tenim pel tant, i mentre altra cosa no es demostre, com a primer "senyor" oficial, arribat de fora, a un xurret d'Albarrasí. Ja anem bé!

1 d'abril de 1242 —Don. n.º 1.242— A GONÇAL DOMINGUEÇ i a SEBASTIÀ, cosígermà de Martí de Sicília, per a ells i per altres QUARANTA SET POBLADORS, l'ALQUERIA que s'anomena de CÀRCER, amb les seues pertinences, llevat dels forns i molins.

És, potser, el primer grapat de gent cristiana arribada en un bolic a CÀRCER per possessionar-se'n de les cases i terretes previament assignades. Una cinquantena de nous "amos" que mirarien de reull els serraïns autòctons que fins llavors havien viscut a CÀRCER com la pera en el tabac. El "llevat de forns i molins" que apareix a la donació, fa suposar que ja llavors seria CÀRCER una alqueria prou "apanyadeta" i que essent com eren del patrimoni reial, eren els "sucadàneos" del rei els encarregats de cobrar bona part de les cuites i moltes, per nodrir un poc les arquees reials, pel general plenes d'anèmica buidor.

Aquesta donació que ens ocupa, figura repetida amb el n.º 2.541 al "Libre del Repartiment", el que ens autoritza a pensar que també els funcionaris de la Cancilleria serien pensant, més d'una vegada, en "la mona de Pasqua". Cosa molt humana, després de tot...

5 de maig de 1242 —Don. n.º 1.815— A BLAI PÉREÇ, fill del difunt Pere Péreç, CINC JOVADES, i UNA JOVADA I MITJA DE VINYA.

En total són 180 fanecades de terra, de no sabem quina classe i 54 fanecades plantades de vinya... tot i la "coranesca" prohibició que tenien els morets de no "mamar-se" amb el suc del "fruto de la vid y del trabajo del hombre".

5 de maig de 1242 —Don. n.º 1.816— A FERRAN PÉREÇ DE RIBARROJA, la TORRE DE CÀRCER i SET JOVADES DE TERRA I UNA JOVADA I MITJA DE VINYA.

Tampoc, tampoc es passejaria per CÀRCER, descalç i amb camisola aquest bon senyor Péreç de Ribarroja, posseint-ne 252 fanecades de terra,

54 de vinya, i, a més a més, una TORRE, que suposem seria alguna bona casa de camp.

24 de juny de 1242 —Don. n.º 1.817— A DROGO, DEU JOVADES DE TERRA en el terme de CÀRCER, a Çueyca.

No sabem, la veritat, quin nom puga ésser DROGO. Tampoc no sabem quina lligamenta poguera haver entre el CÀRCER i la ÇUEYCA que figuren a la donació. Degué ésser però, aquest DROGO un senyor de moltes "campanetes", no tan així com així li espolsen a un "senyor" de fora casa 360 fanecades de terra!

19 d'agost de 1242 —Don. n.º 1.818— A MARTÍ SANÇ DE LORIS, CINC JOVADES DE TERRA A CÀRCER I UN HORT DE TRES FANECADES.

La donació aquesta es repeteix a la 2.799, on hi consta que són QUATRE i no TRES les fanecades de l'HORT. Mira per on, s'hi troba l'home amb una fanecada més. Hi ha gent amb sort, sí senyor!

18 d'agost de 1242 —Don. n.º 1.819— A FERRAN PERIS DE LORIS, CINC JOVADES DE TERRA A CÀRCER.

Tampoc no es diu quina mena de terra seria la d'aquestes cinc jovades o 180 fanecades, per dir-ho amb mesura actualitzada.

30 de juliol de 1248 —Don. n.º 2.582— A DOMENECH BARDOSÍ: UNES CASES a Xàtiva, junt a les cases del comte Dionís i un HORT de VUIT FANECADES I MITJA, I QUATRE JOVADES de terra i UNA DE VINYA; i SIS JOVADES de terra EN EL TERME DE CÀRCER.

No anava de buit tampoc aquest Doménech Bardosí: unes cases —quànies?— a Xàtiva; vuit fanecades i mitja d'hort; cent quaranta quatre de terra i trenta sis de vinya. I per si no en tenia prou, allà que li van dues-centes fanecades de terra al terme de Càrcer! Home, així ja es podia eixir de casa per anar a fer-los la santíssima a tots els moros que se li ficaren a un per davant!

3 d'agost de 1249 —Don. n.º 2.908— A MARTOMEU, net de Ramón de Morelló, TRES JOVADES DE TERRA en el terme de LA TORRE que està a la part de dalt de CÀRCER.

I ací acaba la relació de totes les donacions referides a Càrcer que hem pogut espigolar al "Llibre del Repartiment". No descartem la possibilitat de que, tot i haver anat amb els peus de plom, alguna se'ns haja escapat i, en aquest cas, al qui l'agafe "pa" ell!

Són 10 les donacions que hem ressenyat, una cifra molt respectable, únicament superada per Xàtiva, que figura amb 279; València amb 152; Alzira amb 90; Gandia amb 58; Ontinyent amb 36, i Castelló de La Ribera amb 16. A totes elles possiblement les supera, si es té en compte la densitat demogràfica de la població.

Ben interessant el "Llibre del Repartiment", sí senyor. D'ell ha dit el savi carcaixení, Julià

Ribera, que "es el documento base, el arranque preciso de casi todas las historias particulares de familias, de pueblos y aún de todo el Reino de Valencia".

"El rey comenzó a expedir —seguix dient— Cartas Reales de PARTICULARES PROMESAS DE DONACION, de propiedades y casas de Valencia."

"De tales DONACIONES se hubo de tomar nota en las oficinas del rey. Las cartas originales se entregarían a los interesados..."

I eixe conjunt de "notas sucintas, es lo que ha venido a formar lo que se llama el LLIBRE DEL REPARTIMENT"... què, pels invasors catalans i aragonesos fou el primer registre d'unes propietats assolides per dret de conquesta. Pels sarraïns valencians, fou el certificat de defunció d'una acabada sobirania...

I això és tot. Que tinguen bones festes i treball per disfrutarles.

Agost de 1979

MIGUEL CUEVES

Pan, bollería
y ultramarinos

José Antonio, 25

CÀRCER
(Valencia)